

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๔/๒๕๖๕

เรื่องพิจารณาที่ ๑๒/๒๕๖๕

วันที่ ๒๘ เดือน ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๖๕

ระหว่าง { ผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้ร้อง
ผู้ถูกร้อง

ผู้ตรวจการแผ่นดิน (ผู้ร้อง) เสนอเรื่องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๑ (๑) ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้อง สรุปได้ดังนี้

ผู้ร้องรับเรื่องร้องเรียนจากนายจิรัฏฐ์ รุ่งอุทัย ขอให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยกล่าวอ้างว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง กำหนดให้นำเหตุที่จะออกหมายจับตามมาตรา ๖๖ มาใช้บังคับกับการออกหมายซึ่งผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยอนุโลม โดยมาตรา ๖๖ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) บัญญัติถึงเหตุในการออกหมายจับจะกระทำได้เมื่อบุคคลใด มีพยานหลักฐานตามสมควรว่าน่าจะกระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น เหตุที่จะออกหมายซึ่งโดยอาศัยเหตุอื่นนอกจากเพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ วรรคสอง และมาตรา ๒๙ วรรคสาม ส่วนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘ (๑) (๒) (๓) (๔) (๖) และ (๗) บัญญัติให้การวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวของเจ้าพนักงานหรือศาลจะต้องพิจารณาถึงข้อหา พยานหลักฐาน พฤติการณ์ ผู้ขอประกัน หลักประกันความน่าจะเป็นในการหลบหนี ความเสียหายจากการปล่อยชั่วคราว ค่าคัดค้านของบุคคลที่เกี่ยวข้อง และมาตรา ๑๐๘/๑ วรรคหนึ่ง (๒) (๓) (๔) และ (๕) บัญญัติถึงเหตุการสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวว่าจะกระทำได้เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่ามีผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน จะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ หรือการปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือทำให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนของเจ้าพนักงานหรือการดำเนินคดีในศาล เป็นการบัญญัติหลักเกณฑ์การวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวหรือเหตุสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวโดยอาศัยเหตุอื่น

นอกจากเพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙
วรรคสาม

ผู้ร้องเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสองและวรรคสาม บัญญัติรับรองหลักการ
สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และการควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลย
จะต้องกระทำเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี เป็นการบัญญัติเงื่อนไขในการควบคุม
หรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้เพียงประการเดียวเท่านั้น คือ “ให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น
เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี” แตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ อันแสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญ
ฉบับนี้มีเจตนาที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ต้องหาหรือจำเลยมากยิ่งขึ้น
การที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง กำหนดให้นำเหตุในการ
ออกหมายจับในมาตรา ๖๖ มาใช้บังคับกับการออกหมายขังผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยอนุโลม ทำให้
ศาลมีอำนาจออกหมายขังโดยอาศัยเหตุตามมาตรา ๖๖ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) คือการควบคุม
หรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยเกินความจำเป็นโดยอาศัยเหตุอื่นนอกจากเพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี
โดยเฉพาะเหตุในการออกหมายขังกรณีเมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญา
ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีที่ต้องพิจารณาจากข้อหาหรือฐานความผิดตามข้อกล่าวหา
ของพนักงานสอบสวนซึ่งยังไม่ได้รับการพิสูจน์ ส่วนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
มาตรา ๑๐๘/๑ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับเหตุที่จะสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราว ซึ่งถือเป็นการควบคุม
หรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสาม เช่นกัน
การที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘/๑ วรรคหนึ่ง (๒) (๓) (๔) และ (๕)
บัญญัติเหตุในการสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวทำให้เจ้าพนักงานหรือศาลมีอำนาจสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราว
โดยอาศัยเหตุอื่นนอกจากเพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี จึงมีผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล
ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสาม ละเมิดสิทธิและเสรีภาพในชีวิต
และร่างกาย เป็นการปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดขัดต่อหลักสันนิษฐานว่าผู้ต้องหา
หรือจำเลยไม่มีความผิด ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย
ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๑ (๑) ว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง
ประกอบมาตรา ๖๖ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) เฉพาะในส่วนที่บัญญัติให้ออกหมายขังได้เมื่อมีหลักฐาน
ตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน
หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น และมาตรา ๑๐๘/๑ วรรคหนึ่ง (๒) (๓) (๔) และ (๕) มีปัญหา
เกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙
วรรคสองและวรรคสาม หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า คำร้องนี้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๑ (๑) จึงมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย และเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาจึงมีคำสั่งเรียกให้เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เลขาธิการวุฒิสภา และเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาส่งเอกสารการพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องให้แก่ศาล ซึ่งบุคคลดังกล่าวได้ส่งเอกสารให้แก่ศาลแล้ว

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๒๖ การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

ฯลฯ

ฯลฯ

มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ฯลฯ

ฯลฯ

มาตรา ๒๙ บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี

ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้

คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

๒. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๖๖ เหตุที่จะออกหมายจับได้มีดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือ

(๒) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่า จะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

ถ้าบุคคลนั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควร ให้สันนิษฐานว่าบุคคลนั้นจะหลบหนี

มาตรา ๗๑ เมื่อได้ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาแล้ว ในระยะใดระหว่างสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา ศาลจะออกหมายขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ตามมาตรา ๘๗ หรือมาตรา ๘๘ ก็ได้ และให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๖๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ฯลฯ

ฯลฯ

มาตรา ๑๐๘/๑ การสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราว จะกระทำได้ต่อเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี

(๒) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน

(๓) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น

(๔) ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ

(๕) การปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนของเจ้าพนักงานหรือการดำเนินคดีในศาล

คำสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผล และต้องแจ้งเหตุดังกล่าวให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยและผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว

ประเด็นวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๖๖ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) และมาตรา ๑๐๘/๑ วรรคหนึ่ง (๒) (๓) (๔) และ (๕) เฉพาะส่วนที่เป็น การกำหนดเหตุในการควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยอาศัยเหตุอื่นนอกจากเพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคสองและวรรคสาม หรือไม่

ความเห็น

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง กำหนดหลักการตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลไว้ว่าต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขในการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลไว้ กฎหมายนั้นก็จะต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุนเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย ดังนั้น กรณีที่รัฐธรรมนูญบัญญัติเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งในการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพเรื่องใดไว้ การจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพเรื่องนั้นจะกระทำได้เฉพาะแต่ที่เป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเท่านั้น เช่น กรณีที่รัฐมีความจำเป็นต้องใช้มาตรการบังคับทางอาญาเพื่อคุมขังบุคคลโดยเอาตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาอยู่ภายใต้อำนาจรัฐเพื่อให้การดำเนินคดีของเจ้าพนักงานหรือการพิจารณาคดีของศาลมีประสิทธิภาพและเป็นไปโดยเรียบร้อย มาตรการดังกล่าวอาจกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายของบุคคลหรือสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ วรรคสอง จึงกำหนดให้การคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ แม้ว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ วรรคสอง จะเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้กำหนดเงื่อนไขในการตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลในกรณีดังกล่าวไว้เป็นการเฉพาะ และให้อำนาจฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดเหตุในการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพในกรณีดังกล่าวได้ก็ตาม แต่เมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสาม บัญญัติให้การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนีเท่านั้น จึงเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดเงื่อนไขในการตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิในเรื่องดังกล่าวไว้เป็นการเฉพาะแล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง ซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่จะให้มีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้ชัดเจนและครอบคลุมกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นหลัก ส่วนการจำกัดสิทธิและเสรีภาพเป็นข้อยกเว้น เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลทั้งกรณีเอาตัวบุคคลเข้ามาไว้ในอำนาจรัฐ และการใช้มาตรการในการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกควบคุมหรือคุมขังเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ดังนั้น กฎหมายที่ตราขึ้นตามมาตรา ๒๘ วรรคสอง ดังกล่าว จึงต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติอันเป็นเงื่อนไขเฉพาะตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสาม ด้วย

เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง แล้ว เห็นได้ว่าการออกหมายจับตามมาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง มี ๒ กรณี คือ กรณีการออกหมายจับตามมาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง ประกอบกับมาตรา ๘๗ และมาตรา ๘๘ กับการออกหมายจับตามมาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง ประกอบกับมาตรา ๖๖

กรณีการออกหมายจับตามมาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง ประกอบกับมาตรา ๘๗ และมาตรา ๘๘ มีสาระสำคัญสรุปได้ว่า การออกหมายจับตามมาตรา ๘๗ ได้บัญญัติหลักห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี โดยแบ่งลักษณะคดีออกเป็นความผิดลหุโทษ ควบคุมได้เท่าเวลาที่จะถามคำให้การและรู้ตัวและที่อยู่ของบุคคลนั้น ความผิดอาญาที่ได้กระทำความผิดอาชญาโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินหกเดือน สั่งชั่งได้ไม่เกิน ๗ วัน ความผิดอาญาที่ได้กระทำความผิดอาชญาโทษจำคุกอย่างสูงเกินหกเดือน แต่ไม่ถึงสิบปี สั่งชั่งได้ไม่เกิน ๔๘ วัน และความผิดอาญาที่ได้กระทำความผิดอาชญาโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปีขึ้นไป สั่งชั่งได้ไม่เกิน ๘๔ วัน ในแต่ละกรณีกฎหมายได้กำหนดไว้แล้วว่าให้ศาลมีอำนาจสั่งชั่งไว้ได้เพียงใด และในกรณีความผิดอาญาที่ได้กระทำความผิดอาชญาโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปีขึ้นไป หากจะต้องสั่งชั่งต่อไปจะต้องแสดงถึงเหตุจำเป็นและนำพยานหลักฐานมาให้ศาลไต่สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาล ส่วนกรณีการออกหมายจับตามมาตรา ๘๘ เป็นกรณีของคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์เมื่อศาลประทับฟ้องและได้ตัวจำเลยมาแล้ว หรือคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ได้ยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว ศาลจะสั่งชั่งจำเลยไว้หรือปล่อยชั่วคราวก็ได้

แต่สำหรับกรณีการออกหมายจับตามมาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง ที่ให้นำมาตรา ๖๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลมนั้น แบ่งออกเป็น ๒ กรณี คือ (๑) กรณีมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี (๒) กรณีมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

เห็นได้ว่า การออกหมายจับตามมาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง ประกอบกับมาตรา ๘๗ หรือมาตรา ๘๘ นั้น เป็นกรณีที่ได้อำนาจผู้ต้องหาแล้วและอยู่ในระหว่างการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยที่สุดเป็นกรณีที่ผ่านกระบวนการตรวจสอบพยานหลักฐานเบื้องต้นมาแล้ว และเมื่อปรากฏตัวผู้ต้องหาแล้ว ผู้ต้องหาย่อมมีโอกาสที่จะใช้สิทธิโต้แย้งต่าง ๆ ได้ แต่สำหรับกรณีการออกหมายจับโดยนำมาตรา ๖๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง นั้น แท้จริงแล้วเป็นกรณีที่มีเหตุในอันที่จะออก “หมายจับ” ได้เท่านั้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการจับก็เพื่อที่จะให้ตัวบุคคลมาดำเนินการสอบสวนไต่สวนหาพยานหลักฐานในเบื้องต้นว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดหรือไม่ หรือมีพยานหลักฐานที่ฟังได้หรือไม่ ดังนั้น การนำมาตรา ๖๖ มาใช้บังคับในการออกหมายจับ

ตามมาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง โดยอนุโลม จึงก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง ๓ ประการ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ...” ซึ่งเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในกรณีนี้ คือ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสาม ที่บัญญัติว่า “การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำมิได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี” ประกอบกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ” กรณีจึงเห็นได้ว่าบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ วรรคสอง ดังกล่าว ถือเป็นเงื่อนไขทั่วไป จึงต้องอยู่ในขอบเขตของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสาม ซึ่งเป็นเงื่อนไขเฉพาะที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย ดังนั้น การคุมขังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง ประกอบกับมาตรา ๖๖ ในกรณีที่กำหนดว่าเมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญา ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือเมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น จึงมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง ประกอบกับ มาตรา ๒๙ วรรคสาม

ประการที่สอง เป็นการขัดต่อ “หลักความพอสมควรแก่เหตุ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง กล่าวคือ “หลักความพอสมควรแก่เหตุ” ประกอบด้วยหลักย่อย ๓ หลัก ได้แก่ หลักความเหมาะสม หลักความจำเป็น และหลักความสมดุล ซึ่งในกรณีนี้ถือว่าการขัดต่อ “หลักความจำเป็น” เพราะการที่จะพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหาหน้าจะเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่นั้น สามารถกระทำมิได้โดยการออกหมายจับเพื่อนำตัวมาสอบสวน หรืออาจใช้วิธีการที่เหมาะสมกว่าการขัง เช่น การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว เป็นต้น การใช้วิธีออกหมายขังเพื่อทำการสอบสวนหาความผิดจึงเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ถูกกล่าวหาจนเกินความจำเป็น

ประการที่สาม เป็นการสร้างภาระแก่บุคคลจนเกินสมควร กล่าวคือ การคุมขังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามมาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง ประกอบกับมาตรา ๖๖ วรรคหนึ่ง เป็นการนำเสรีภาพของบุคคลมาใช้เพียงเพื่อความสะดวกในการทำงานของเจ้าพนักงานสอบสวน ซึ่งโดยหลักทั่วไปแล้วเจ้าพนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนในเบื้องต้นก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาหน้าจะเป็นผู้กระทำความผิดอาญาตามข้อกล่าวหาหรือไม่ เมื่อได้พยานหลักฐานพอฟังได้ว่าน่าจะเป็นผู้กระทำความผิดแล้ว จึงจะดำเนินการออกหมายจับเพื่อให้ได้ตัวผู้ถูกกล่าวหา มาสอบสวน ได้สวน

โดยผู้ถูกกล่าวหาย่อมมีสิทธิปฏิเสธหรือพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนได้ แต่การนำมาตรา ๖๖ ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ใช้เป็นเหตุเบื้องต้นในการออกหมายจับได้เท่านั้น มาใช้ในการบังคับด้วยโดยอนุโลมตามมาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง ดังกล่าว ย่อมส่งผลให้มีการใช้อำนาจออกหมายจับผู้ถูกกล่าวหาได้เพียงเพื่อที่จะตรวจสอบเบื้องต้นเท่านั้น กรณีจึงเป็นกระบวนการยุติธรรมที่ก่อให้เกิดภาระแก่บุคคลผู้ถูกกล่าวหาจนเกินสมควรแก่เหตุ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงเห็นว่า มาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง ประกอบกับมาตรา ๖๖ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เฉพาะส่วนที่เป็นการออกหมายจับโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นนอกจากเพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนีตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างในคำร้องนี้ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคสองและวรรคสาม

ส่วนประเด็นที่ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘/๑ วรรคหนึ่ง (๒) (๓) (๔) และ (๕) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคสองและวรรคสาม หรือไม่ นั้น

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า การปล่อยชั่วคราวหรือไม่ เป็นคนละประเด็นกับการจับและการขัง กล่าวคือ กรณีการปล่อยชั่วคราวมีบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘ ถึงมาตรา ๑๑๙ โดยมีหลักการสำคัญว่า การปล่อยชั่วคราวเป็นมาตรการทางอาญาที่มีพื้นฐานมาจากหลักการยกประโยชน์แห่งความสงสัย เนื่องจากการควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ถือเป็นข้อยกเว้นตั้งที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง บัญญัติว่า ก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดแล้วมิได้ การปล่อยชั่วคราวจึงเป็นเสมือนการสร้างดุลยภาพระหว่างวัตถุประสงค์ของการดำเนินคดีอาญาเพื่อควบคุมอาชญากรรมและรักษาความปลอดภัยของสังคมกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล และการที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘/๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวจะกระทำได้อต่อเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้ (๑) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี (๒) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน (๓) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น (๔) ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ (๕) การปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนของเจ้าพนักงานหรือการดำเนินคดีในศาล” กรณีจึงเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสาม บัญญัติให้การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนีนั้น มีเจตนารมณ์ที่จะกำหนดมาตรการหรือวิธีการปฏิบัติต่อบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกควบคุมหรือคุมขังไว้ในอำนาจรัฐอยู่แล้วว่าจะปฏิบัติต่อผู้ต้องหา

หรือจำเลยนั้นเช่นเดียวกันกับบุคคลที่ถูกศาลพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้วไม่ได้ จึงเป็นคนละกรณีกับการที่จะพิจารณาว่าสมควรเอาตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งอยู่ในอำนาจรัฐอยู่แล้วไว้ต่อไปหรือไม่ อย่างไร ซึ่งกรณีนี้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสาม มิได้มีการกำหนดเงื่อนไขไว้เป็นการเฉพาะแต่อย่างใด ฝ่ายนิติบัญญัติจึงมีอำนาจที่จะตรากฎหมายในการพิจารณาสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวโดยอาศัยเหตุผลความจำเป็นอื่นใดนอกเหนือจากเพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนีได้ตามเหตุผลและความจำเป็น ดังนั้น แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘/๑ วรรคหนึ่ง อาจมีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ต้องหาหรือจำเลยอยู่บ้าง แต่บทบัญญัติดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นหลักประกันว่าจะมีตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยมาในชั้นการพิจารณาของศาล หรือเพื่อคุ้มครองพยานหลักฐาน หรือคุ้มครองผู้เสียหาย รวมทั้งเพื่อให้การสอบสวนเป็นไปด้วยความเรียบร้อยด้วยก็ได้ ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘/๑ วรรคหนึ่ง (๒) (๓) (๔) และ (๕) เฉพาะส่วนที่เป็นการกำหนดเหตุในการควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยอาศัยเหตุอื่นนอกจากเพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนีตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้างในคำร้องนี้ จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคสองและวรรคสาม

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๖๖ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) เฉพาะส่วนที่เป็นการกำหนดเหตุในการควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยอาศัยเหตุอื่นนอกจากเพื่อป้องกันมิให้มีการหลบหนี มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคสองและวรรคสาม

(นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ